
Leikkaus- tai toimenpidealueen valmistelut ja ihodesinfektio

Aseptiset työskentelytavat ja huolellinen käsihygienia ovat perustana leikkaus- ja toimenpidealueen infektioiden ehkäisyssä. Leikkaus- tai toimenpidealueen ihon desinfiointin tarkoitus on vähentää potilaan ihon mikrobistoa ja siten pienentää riskiä saada leikkauksen jälkeinen haavainfektio.

Ihon valmistelu ennen desinfektiota

Terve, ehjä iho ja limakalvot ovat hyvä suoja mikrobeja vastaan. Ennen leikkausta tai toimenpidettä on tarkistettava potilaan ihon puhtaus ja kunto. Havainnot/huomiot kirjataan potilaan hoitokertomukseen. Hoitaja huolehtii tarvittaessa ihokarvojen poistosta sähkökäyttöisellä kertakäyttöterällä varustetulla leikkurilla, joka jättää sängen. Infektioiden torjunnan kannalta ihokarvojen poisto ei tutkimusten mukaan ole suositeltavaa. Mikäli ihokarvat poistetaan, se tehdään mahdollisimman lähellä leikkausajankohtaa (enintään 2 tuntia ennen) ja mahdollisimman vähän ihoa vaurioittaen. Ihokarvojen poisto leikkaussalissa ei ole suositeltavaa.

Leikkaus- tai toimenpidealueen ihon desinfiointi

Toimenpidealueen ihon desinfektio on verrattavissa leikkausalueen ihondesinfektioon. Tavallisimpia toimenpiteitä ovat esim. keskuslaskimo- /epiduraalikatetrin tai tahdistimen laitto sekä erilaiset punktiot. Toimenpide suoritetaan erillisessä toimenpidehuoneessa tai leikkausosastolla.

- Kädet desinfioidaan ennen ihon desinfektiossa tarvittavien välineiden keräämistä.
- Desinfektiossa tarvittavat kertakäyttövälineet ja desinfektioaine kerätään erilliselle desinfioidulle (väh. 70 % alkoholi) instrumenttipöydälle tai pöytätasolle.
- Kädet desinfioidaan ennen tehdaspuhtaan tai steriilin pesupakkauksen avaamista.
- Avattuun tehdaspuhtaaseen tai steriiliin pesupakkaukseen kaadetaan desinfektioainetta niin paljon, että pesulaitokset/pesusykeröt kastuvat kauttaaltaan.
- Kädet desinfioidaan ennen suojakäsineiden pukemista. Avattua suojakäsineelaatikkoa käytetään enintään kuukauden ajan perioperatiivisessa ihon desinfektiossa (pakkauksen avaamispäivämäärä merkitään käsineelaatikkoon). Ylijääneet suojakäsineet voidaan ottaa muuhun käyttöön.

- Ihon desinfektio aloitetaan oletetun viillon tai piston kohdalta. Jos napa on leikkausalueella, aloitetaan navan puhdistuksella. Apuna voi käyttää pumpulitkkuja.
- Leikkaus-/toimenpidealueen iho desinfioidaan riittävän laajalta alueelta. Desinfektio tehdään vähintään kolmeen kertaan napakoin ottein puhtaasta likaiseen edeten ja mahdollisuuksien mukaan aluetta pienentäen. On tärkeää huomioida desinfektioaineen valumissuunta, mekaaninen puhdistus ja ettei käytettyä pesutaitosta viedä uudestaan jo desinfioidulle alueelle. Varmista, ettei desinfektioaine pääse valumaan potilaan tai tukien alle.
- Ihon desinfektion jälkeen käytetyt pesuvälineet laitetaan roskiin ja desinfioidaan kädet suojakäsineiden riisumisen jälkeen.
- Leikkauspeittely aloitetaan vasta desinfioidun ihon kuivuttua. Alkoholin desinfektioaika on sen kuivumisaika!

Ihon desinfektiossa tarvittavat välineet ja desinfektioaineet

- Kirurginen suu-nenäsuojus ja hiussuoja
- Tehdaspuhtaat tai steriilit suojakäsineet
- Tehdaspuhdas tai steriili pesupakkaus (taitokset/sykeröt)
- Leikkausalueelle soveltuva desinfektioaine

VSSH:issä tilattavissa olevat desinfektioaineet

Iho ja kasvojen alue sekä silmää ja/tai korvaa ympäröivä ihoalue

- väritön tai värillinen Dermades® (Etanoli 71 – 77 p- %, setrimoni)
- väritön tai värillinen A12t 80% Dilutus (etanoli 80 p- %)
- Betadine®, paikallisantisepti (jodattu povidoni), jos potilas on Dermades-tuotteelle yliherkkä.

Ihon desinfektio ennen toimenpidettä, kohdennettu käyttö (esim. tahdistimen laitto, koronaarikirurgia, sektio, keskuslaskimokatetrin laitto)

- ChloroPrep® (2% klooriheksidiini, 70% isopropyylialkoholi), valmis steriili levitin, jonka tuotekoko valitaan desinfektioalueen koon mukaan. Huomioi oikea desinfektiotekniikka, joka poikkeaa kostutetuilla taitoksilla tehtävästä ihodesinfektiotekniikasta.

Silmä

- Betadine 5 % Sterile OphthalmicPrep Solution
- (erityisluvallinen steriili jodattu povidoni -silmävesi)

Limakalvot

- Desinfektol H® (Etanoli 10 p-%, setyylipyridiumkloridi)
- steriili keittosuolaliuos

Avohaavat ja palovammat

- Betadine®, paikallisantisepti (jodattu povidoni)
- Desinfektol H® (Etanoli 10 p-%, setyylipyridiumkloridi)
- steriili keittosuolaliuos
- steriili vesi
- (vetyperoksidi)

Infektoituneet haavat

- Infektoitunut alue
 - Desinfektol H® (Etanoli 10 p-%, setyylipyridiumkloridi)
 - steriili keittosuolaliuos
 - (vetyperoksidi)
- Infektoituneen alueen ympäristö
 - väritön tai värillinen Dermades ® (Etanoli 71 – 77 p- %, setrimoni).
 - väritön tai värillinen A12t 805 Dilutus (Etanoli 80 p-%)

Infektoitunut alue pestään ensin Desinfektol H ® - tai keittosuolaliuoksella. Pesulappu jätetään alueen suojaksi. Pesuvälineet ja käsineet vaihdetaan ja infektoituneen alueen ympäristö pestään Dermades ® -liuoksella (Etanoli 71 – 77 p- %, setrimoni) tai A12t 80% Dilutusliuoksella.

Kirjallisuutta:

- CDC: Guideline for Prevention of Surgical Site Infection. 2017. [Surgical Site Infection | Guidelines | Infection Control | CDC](#)
- Caldeira D, David C, Sampaio C. Skin antiseptics in venous puncture-site disinfection for prevention of blood culture contamination: systematic review with meta-analysis. *Journal of Hospital Infection* 2011; 77(3): 223-232.
- Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta. Anttila V-J ym. (toim). Kuntaliitto. 7.painos. 2018.
- Lefebvre A, Saliou P, Lucet JC, Mimos O, Keita-Perse O, Grandbastien B, Bruyère F, Boisrenoult P, Lepelletier D & Aho-Glélé LS. 2015. Preoperative hair removal and surgical site infections: network meta-analysis of randomized controlled trials. *Journal of Hospital Infection* 91 (2), 100-108.
- National Institute for Health and Clinical Excellence. Prevention and treatment of surgical site infection. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/14651858.CD004122.pub4/full> 2008.
- Surgical site infections: prevention and treatment. NICE guideline. 2019, päivitetty 8/2020. <https://www.nice.org.uk/guidance/NG125>
- Tanner J, Melen K. Preoperative hair removal to reduce surgical site infection. *Cochrane database of systematic reviews* 2021; 8: 1–80.
- World Health Organization. Global guidelines for the prevention of surgical site infection, 2018: 2nd ed. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/277399>